

E. Hamann
Wagner proves dobles

a propòsit d'un llibre de
Jean Bartholoni (1)

Jean Bartholoni, compositor ex-
cellent i escriptor brillant i agra-
dabilíssim, acaba de publicar un
volum que sintetitza l'obra del
gran Wagner; llibre venent
un amoros entusiasme i de-
mostrant un estudi profund
de la completa obra Wagneriana.

L'objecte de l'autor és el d'a-
nalitzar ^{sota} ~~la~~ un punt de
vista general i sintètic tots
els canvis de la grandiosa pro-
ducció que revolucionà l'art
musical del segle passat.

(1) Wagner et le Recul du Temps
Albin Michel. Paris.

així Bartholoni passant revista
 no solament a tots els drams
 lírics sino també a l'ambient
 de l'època en què foren creats,
~~als~~ als maldaments del públic
 sobre l'home i sobre l'artís-
 ta, sobre els seus amics i e-
 nemics, sobre el pensament
 del poeta, del dibuixant i del
 escriptor; del mistic poeta.
 de la realització de l'home
 de teatre i de l'home d'ac-
 ció i de l'obra davant el
 públic actual; Bartholoni ~~(*)~~
 analitzant i comentant entusias-
 tícament tots aquests aspectes i con-
 clou amb l'afirmació de l'ab-
 soluta grandesa i transcendència
 de l'obra de Wagner i de la
 seva significació clàssica al
 (*) sense oblidar de donar una mirada a les
 escoles modernes i ultramodernes de recerca anti-wagneriana

contat de la dels grans genis de
 la humanitat; clarificant la
 com una monjoia de la com-
 pleta evolució de les ^{arts} transcendents
 formes musicals de Bach i de
 Beethoven, com una gran
 cina solitària que marcarà
 el punt culminant, fins ar-
 ribar als nostres dies, del'art
 Musical i del teatre, restant
 Wagner per llarg segle, com
 una figura única havent
 portat a cap l'obra d'art inte-
 gral, la síntesi grandiosa de
 les formes artístiques glorificades
 dels ^{tr}tràgics grecs fins
 a la simfonia de Beetho-
 ven.

naturalment que tot això
 en un llibre de dues-centes, cinquanta
 pàgines hi està tractat de una

manera sumària i compendiosa;
 i no pas amb pensament ~~molt~~
 profund; però tot està dictat
 amb una gran sinceritat d'en-
 tusiasme, amb una intelligen-
 cia clara i observació clara
 i observació detinguda de
 les resplendents genialitats de
 Wagner; i per això el lec-
 tor acaba per ~~adherir-se~~ adhe-
 rir-se cordialment a l'ad-
 miració i entusiasme del
 fervent de l'autor. ~~El~~ In
 recordar, ~~ben~~^{sota} la quin eulasa
 de Bartholoni, les principals esce-
 nes de la epopeia Wagneriana
 un se reuova amb aquell ar-
 dor wagnerià, amb aquell encís
 de cosa nova i inevitable, com
 de poder màgic, que quasi
 tots hanem sentit en les pri-
 meres impressions del mo-
 ment alçats del geni de

Bayreuth.

5

~~Plintha~~. Un torna a amar,
torna a entregar-se a aquell
encis abasagador. que en
causaren ls primers audicions
d'aquella musica embriaga-
dora, d'aquella musica que
de moment no entenien
mass, pero que es afreia
fin que es dominosa a l'ul-
tim com un mal encis.

Pero després de passada aque-
lla impressió dominadora,
després que un ha comparat
amb altres la qualitat d'im-
pressió d'aquella impressió amb
altres impressions d'altra
musica; després que un ha
constatat que la forta impres-
sio wagneriana no era
continua, m'en aquells temps

que ⁺en podíem dir virginals,
 sino' que sovint aguantà-
 vem la Tercio en esperan-
 ça de la gran escena
 lírica que en havia de
 redimir de ls dormides
 de l' Homer; després, a
 voltes, havem dubtat de
 de ~~la~~ ^{la} ~~essencial~~ ^{essencial} qualitat del
 geni de Wagner.

Bartholoni diu que ~~la~~ obra
 de Wagner ja està feta; que
 ha guanyat ja el cor de tot
 el món musical: ve a dir
 que tota temporada d'òpera en
 un teatre sense obra de Wagner
 no té força per aguantar-se;
 que en tot concert sinfònic
 és Wagner amb Beethoven
 qui verament aixeca el cor
 del públic devot. I així

verament ~~heto~~ és cert i sem-
bla un argument de pes. Però
jo ni atrevixo a presumir, dis-
tingir i dirir miic i critic,
Mr. Bartholom, estem prou
en el recul du temps pera
jutjar justament la obra
magnètica? no duren en-
cara ^{circumstàncies} circumstàncies de modali-
tat d'època ^{circumstàncies} d'existència de
^{que recompensin l'absència de Wagner} genis musicals, no patim
encara un poc de l'enlluer-
nament, de la potència ~~en~~
~~luminosa~~ exuberant i
luminosa de l'art apoteò-
sic de l'autor de Parisiol?
Hi ha públic verament devot
a tota una ^{revel·lació} obra seu seu? ~~Es~~ Es
~~seu~~ fragments que s'executen

en els concerts amb gran plaer
 del públic, al costat de les
 simfonies de Beethoven, ^{i dels altres clàssics} per
 exemple, tenen verament
 de molt l'ale^m unificació
 del geni de Brahms, la gràcia
 perfecta i tendresa de Mozart,
 la mar infinita de la musica-
 litat de Bach? Es diria que
 cada geni té la seva moda-
 litat i que no tots excel·leixen
 en les mateixes qualitats. Està
 bé; però els cims de l'art, els genis
 que resten incorruptes per onades de
 regles que passen tenen una valor ^{que}
 essencial que és el bàlsam ^{que}
 la seva immortalitat. El per misticis-
 me de Palestrina és el bàlsam espiri-
 tual que el fa immortal. Aquells for-
 mes perfectes polifòniques transparents
 i esotèriques viuen sempre per
 la sinceritat de la fe que els donà

vida; allí dins hi ha ^{el} misteri de
 l'adoració humil i cristiana i profunda.
 En Bach trobem una altra mo-
 dalitat més complexa; el místici-
 me és profund també, sincer, però
 hi ha també un element d'inqui-
 etud, un drama punyent a tra-
 vers per aquella ànima; la in-
 quietud de l'ànima moderna ja la
 Jomou. El sentiment cristià
 s'aixeca potent i dominador,
 però porta la ferida sagrant de
 la sageta de la revolta del re-
 naixement i del protestan-
 tisme. Aquesta inquietud, aquest
 dolor interior en l'ànima no-
 ble del gran cantor, (la music-
 l'itat més potent que ha existit
 en home,) ~~la~~ dona un gran
 caràcter patètic al gran músic
 que per això corpora ~~la~~ nostra
 gent moderna ^{que està sedient de bellum} trontollada per tanta

malventat i misèria. El cristianisme
 de Palestina és possessió; el
 cristianisme de Bach és fallida.
 Mozart és un noi gran, o un gran
 noi, com vulguen; té tota la ~~igno-~~^{igno-}cièn-
 cia, però amb tota la intuïció en-
 devinadora; ~~atravessa~~ ^{atravessa} coses i misteris
 amb tota ingenuïtat. Canta i plora
 com un albat de Déu; és incon-
 fundible en la gràcia i en la ten-
 dresa; ~~però~~ ^{però} va més enllà, en el
 misteri, quan evidencia que la mort
 se li acostava, però sempre amb ~~la~~
 l'ànima clara com doll d'aigua
 cristal·lina. Beethoven, neix aquí
 un altre inquiet; el que és Bach
 comparat amb Palestina és Beethoven
 al costat de Mozart. Beethoven
 és l'espill del regle dels drets de
 l'home; és l'home revoltat con-
 tra la cínica realitat, que busca des-
 esperat el punt lluminós, que
 engora la fe perduda i la rectitud

amb angouisa: és l'ànima noble,
descentrada per l'escepticisme que
~~essa~~ prepara la revolta. El mate-
rialisme del món modern, però
ànima noble, sincera, profunda,
que brega en busca de la pau i de
la justícia que tant ens falta. Beetho-
ven com Bach és també un
mistic en lluita: però amb
lluita més dura, pel ~~monstru~~
morsos, més aferrissat, de
l'escepticisme: per això l'esforç
és més violent.

Ara, si anem a l'art de Waga-
ner, no trobem que té un sentiment
més superficial, menys profund,
menys humà que el sentiment de
l'art dels grans sincers que foren
els abansanomenats. Wagner
està preocupat a fer una
síntesi de tots els arts, està ven-
guent amb la idea, noble de debò, de

redimir la òpera de l'èpica,
 barreja incoherent i una mica
 poca-solta de mísica, plàstica
 gest i poesia. Les altra fin-
 titat que devestir a la glori-
 distreta i mundana. Puri pot
 dubtar que ell és també un
 geni i un geni potent; qui
 no sap que en els seus per-
 sonatges ideals ~~hi~~ va abocar
 coses íntimes que t'ontollaren
 la seva anima i exaltaren
 les seves passions; però la preo-
 cupació del teatre, de la reforma,
 l'absorbia. És clar que en les
 seves obres ~~hi~~ posava la seva prò-
 pia natura amb els seus idea-
 lismes, deixa de la idealitat
 que ~~despertava~~ ^{donaven} a Alemanya
 els filòsofs i poetes del ~~segle~~
 passat, sobretot Goethe
 i Schiller, tot aquest ambient

de l'Alemanya romàntica, però
 tot això en Wagner era vida in-
 tel·lectual, no arrelava al fons del
 fons de l'ànima, com la fe de
 Palestrina i Bach; no era un
 ingènua ple de gràcia com Mo-
 zart; ni era un inadequat
 amb la societat que el voltava
 amb el temps de un esperit honest
 com el de Beethoven. Wagner
 per a les seves drames lírics tota
 una opulència de mitjans, tota
 una potència magnífica, tot
 un geni d'artista creador
 de una nova modalitat, però
 que no té un fons de una
 humanitat profunda; en una
 com si la sinceritat no
 arrelgués al fons de l'ésser, i

quan aquesta sinceritat es presenta
 com en Fristang i Soldo (dafoja-
 ment de una passió pròpia ve-
 mentíssima), porta una modalitat
 pessimista, una exasperació ma-
 laltís ~~de~~, com si sortís del
 fons d'un egisme frèstec, sense el
 consol lluminós del tant amor
 que porta el ver consol i la ve-
 ra vida de l'ésser. L'amor
 de Fristang i Soldo és un
 torment expressat genialment
 germà del torment malal-
 tis d'un René o d'un Wer-
 ther. L'amor humà expressat
 per Beethoven en el Florentin
 de Fidelis, en el deliqui del
 temps lent de la quarta sin-
 tonia, amb guina alta llu-
 minositat cordialíssima no
 irradia! amb guina pau be-
 nefactora i encara porta gaire a
 l'ànima!

Del misticisme de Lohengrin
 i Parsifal, què en direm? Lohen-
grin verament és una obra de
 bonesa: la figura del protagonista
 irradia noblement; però ~~el~~
 el sentiment religiós que ~~se'n~~ des-
 pren no és més d'imaginació
 que de l'esperit? No té un
 tant de superficialitat i encara
 que agradableíssim? En el
 mateix Parsifal, d'una major
 intensitat que Lohengrin, Testa-
 ment purificador de l'idealisme
 de Wagner, que conté algun
 fragment verament sublim, com
 en l'escena de la consagració del
 Graal i en la del Divendres Sant,
 en aquests mateixos fragments, ~~es~~
 troba el tremp de l'adoració, de-
 vota, profunda i abnegada del vera-
 ment gran misteri, de Palestina i
 Bach? No i hi sent sempre

No: o molt la Tirania del Teatre?

Una obra hi ha de Wagner que ^{és} guanya ^{els} cor completament, en la qual la humanitat s'hi més sincera, on la bonem circumple ^{el} cor, on la musicalitat està vivificada contínuament per una vida rítmica i melòdica esplèndida, on l'ideal de l'abnegació s'hi sent més sincera: Els mestres cantants. Aquesta obra és l'oasi ~~de~~ verdejant, no direm al mitg del desert, ni al cor de la selva ^{grandiosa però} i erradora de l'obra wagneriana.

Però és aquesta gran comèdia musical la que dona ^{el} segell a l'obra wagneriana? Prenent l'obra de Wagner en conjunt, hi trobem la ^{l'obra} la fortalesa, la humanitat, la grapa forta ^{d'Esquiline} de Sofocles, de Shakespeare, aquests grans genis de l'escena? Hi ha la profunda

sinceritat dinàmica, l'oblit de
si mateix, la bonesa cordial
i resplendent, la humilitat
i noble expressió de l'ànima
d'un Palestrina, d'un Bach,
Mozart o Beethoven? L'ex-
cel·lència qualitativa de la musi-
ca de Wagner es pot equiparar
a l'excel·lència lleugera dels genis
abans anomenats? Estem prou en
el «recul du temps», distingint-
nim Mr. Bartholoni, perquè ~~en~~ en
ferm judici ~~no~~ ^{no} podem col·locar-lo
en el rang dels grans genis iso-
lats de l'art; o devem deixar-lo
en grau inferior, deixant que pas-
si ^{el} temps i que ^{els} que veiguen
jintim amb més bona perspectiva?
Jo crec que almenys és més pru-
dent respondre ^{el} judici defi-
nitiu. «Ad posteri l'ardua sententia»
sententia

Pel demés, malgrat les observacions i dubtes que es ha despertat la lectura del llibre que ha donat origen a aquestes ratlles, no obstant, no podem menys de recomanar-lo a tots els nostres amants de la música. En ell aprendran a apreciar el drama líric wagnerià amb tots els seus caires, tenint per guia una llum potent i educadora.

Mus. d'Allet